RUCH PRAWNICZY, EKONOMICZNY I SOCJOLOGICZNY
Rok LIX — zeszyt 1 — 1997

JACEK KOTUS

WPŁYW SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH NA KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO (W WYBRANYCH GMINACH WIELKOPOLSKI)

1. WSTĘP

Zagadnienie standardów wpływu człowieka na otoczenie oraz wynikającej z ich realizacji satysfakcji pojawia się dość często w różnorodnych opracowaniach, zarówno z zakresu psychologii, jak i socjologii. Pojęcia te są ważnymi składnikami teorii dotyczących upodmiotowienia jednostek bądź grup społecznych, a więc teorii bardzo popularnych, zwłaszcza w świetle przemian zachodzących od kilku lat w Polsce.

Społeczne standardy wpływu można określić jako przekonanie społeczności o tym, jaki poziom ich oddziaływania na otaczające je struktury jest naturalny i oczywisty (por. Daniecki 1987, Reykowski 1989). Inaczej mówiąc jest to wpływ oczekiwany, nie zaś rzeczywisty. W prezentowanym przypadku standardy wpływu rozpatrywane będą w kontekście oddziaływania na kierunki rozwoju lokalnego.

Standardy wpływu poszczególnych grupy społecznych mogą być: normalne, zawyżone lub zaniżone. Odpowiadające tym standardom typy społeczności można zaś określić mianem:

— stabilnych - przy normalnych standardach wpływu,
— buntowniczych - przy standardach zawyżonych,
— wycofujących się - przy standardach zaniżonych.

W celu określenia stopnia satysfakcji bądź dyssatysfakcji mieszkańców gmin wspomniany wpływ oczekiwany porównuje się z wpływem rzeczywistym, a właściwie oceną obywateli, w przypadku tej pracy, jak dalece władze lokalne dopuszczają udział mieszkańców w procesach decyzyjnych. Jeśli wpływ oczekiwany jest zgodny z poczuciem realnego wpływu na kierunek rozwoju lokalnego, wtedy mamy do czynienia ze społecznością lokalną usatysfakcjonowaną ze swojego oddziaływania na otoczenie. Warto w tym miejscu podkreślić to, iż stworzenie w gminie takich warunków, aby mieszkańcy czuli zadowolenie z funkcjonowania w niej jest jednym z ważniejszych zadań do spełnienia przez władze lokalne. Wynika to rzecz jasna bardziej z istoty samorządności niż z obowiązków nałożonych na władze gminne przez *Ustawę o samorządzie terytorialnym*. Wynika to również z ogólniejszej konieczności zaspakajania potrzeb społecznych przez władze. Potrzeb wśród których, obok bytowych, kulturalnych czy bezpieczeństwa, występują także potrzeby przynależności społecznej i samorealizacji, równie ważne jak te wymienione uprzednio. Likwidacja bezrobocia, nowe in-

westycje, wzrost gospodarczy, wzrost zamożności społeczności zaspakajają te pierwsze potrzeby, choć jednocześnie potrzeby samorealizacji mieszkańców mogą pozostać nadal niezaspokojone. Doprowadzenie do takiego stanu, w którym mieszkańcy poczują satysfakcję ze spełnienia ich oczekiwań jest zapewne krokiem w kierunku zaspokojenia w miarę pełnego wachlarza potrzeb mieszkańców oraz wprowadzenia w życie idei samorządności. Rozpatrywane poczucie satysfakcji z wpływu na kierunek rozwoju gminy sprawić może, iż społeczność lokalna poczuje się upodmiotowiona i w sposób aktywny wpływać będzie na los gminy, a co za tym idzie, wspomagać będzie władze gminy w ich działaniach, (por. Sztompka 1989). Należy ponadto przyjąć, iż ów aktywny wpływ społeczności na kierunki rozwoju lokalnego nie powinien wykraczać poza pewne wzory postępowania przeważnie określone w ustawodawstwie społeczeństwa demokratycznego. Złamanie pewnych reguł postępowania na linii mieszkańcy - władza lokalna będzie zachowaniem buntowniczym, wykraczającym poza zakres pojęcia podmiotowości.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie propozycji klasyfikacji typów społeczności lokalnych ze względu na ich społeczne standardy wpływu na kierunek rozwoju lokalnego oraz realizację tych standardów w rzeczywistości. Połączenie tych dwóch aspektów oddziaływania mieszkańców (oczekiwanego i faktycznego) na rozwój lokalny pozwoliło także na umiejscowienie omawianych typów społeczności na skali poczucia satysfakcji - dyssatysfakcji z wpływu na otoczenie. W drugiej części opracowania przytoczone zostaną wyniki badań ankietowych dotyczących wspomnianych wyżej zagadnień, przeprowadzonych w latach 1995 - 1996 na terenie Wielkopolski.

2. KLASYFIKACJA TYPÓW SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ZE WZGLĘDU NA SPOŁECZNE STANDARDY WPŁYWU NA KIERUNKI ROZWOJU LOKALNEGO ORAZ STOPIEŃ SATYSFAKCJI Z TEGO WPŁYWU

Wykorzystując wyniki badań ankietowych podjęto próbę sklasyfikowania istniejących społeczności ze względu na standardy wpływu i wpływ rzeczywisty na kierunki rozwoju lokalnego.

Ocenie poddano dwa aspekty wpływu na kierunki rozwoju:

1) subiektywny, wyrażający się oczekiwaniami mieszkańców co do stopnia oddziaływania na kierunek rozwoju,
2) realny, opisujący rzeczywisty wpływ mieszkańców.

W celu określenia standardów wpływu oraz wpływu rzeczywistego mieszkańców gminy na kierunek rozwoju lokalnego sformułowano hipotezy, do których badani musieli ustosunkować się udzielając odpowiedzi. Pod uwagę wzięte zostały następujące hipotezy:

1) władza sama decyduje o kierunkach rozwoju społeczno-gospodarczego,
2) mieszkańcy współpracują z władzami lokalnymi nad kierunkami rozwoju społeczno-gospodarczego,
3) mieszkańcy mają wyłączny wpływ na kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego.

Biorąc pod uwagę punkt widzenia respondentów opisujący ich standardy wpływu oraz oceniający wpływ rzeczywiście istniejący, otrzymano trzy kategorie wpływu oczekiwanego oraz trzy kategorie wpływu rzeczywistego. Powyższe hipotezy umożliwiły skonstruowanie narzędzia, które pozwoliło na wyróżnienie dziewięciu teoretycznych klas społeczności ze względu na społeczne standardy wpływu oraz poziom satysfakcji - dyssatysfakcji z wpływu na otoczenie w trzech typach społeczności. Wydzielone kategorie przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Trzy typy społeczności lokalnych ze względu na posiadane standardy wpływu

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny [A]	normalny [B]	słaby [C]
silny [1]	A_1	B_1	C_1
normalny [2]	A_2	B_2	C_2
słaby [3]	A_3	B_3	C_3
	Typ A	**Typ B**	**Typ C**

Źródło: Opracowanie własne.

Brane pod uwagę trzy typy społeczności ze względu na ich standardy wpływu to:

Typ A: społeczności lokalne buntownicze, które charakteryzują zawyżone standardy wpływu, gdzie normą społeczną jest wpływ na rozwój lokalny bez uwzględnienia stanowiska władz (zachowanie wykraczające poza dopuszczalne wzorce).

Typ B: społeczności lokalne stabilne, tj. o normalnych standardach wpływu, gdzie normą jest aktywny wpływ na rozwój lokalny, lecz przy uwzględnieniu roli władz lokalnych w zarządzaniu gminą.

Typ C: społeczności lokalne wycofujące się, charakteryzujące się zaniżonymi standardami wpływu, gdzie normą jest odsunięcie się od możliwości decydowania nad kierunkami rozwoju gminy.

Społeczności lokalne ze względu na ich realny wpływ na rozwój można opisać jako:

1) pasywne tj. nie posiadające wpływu na kierunki rozwoju,
2) aktywne tj. współpracujące realnie z władzami,
3) nadaktywne tj. dominujące w życiu gminy i nie dopuszczające do głosu władz lokalnych.

Tak jak to już nadmieniono, zestawienie trzech kategorii standardów wpływu i trzech kategorii wpływu rzeczywistego doprowadziło do wydzielenia 9 klas społeczności lokalnych wyróżnionych w trzech głównych typach społeczności (por. tab. 2):

Tabela 2

Teoretyczne typy społeczności lokalnych wyłonione w wyniku korelacji standardów wpływu z wpływem realnym na kierunek rozwoju lokalnego

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	**A_1** społeczność dążąca do dominacji przy silnym wpływie realnym	**B_1** społeczność dążąca do współpracy przy silnym wpływie realnym	**C_1** społeczność dążąca do wycofania przy silnym wpływie realnym
normalny	**A_2** społeczność dążąca do dominacji przy normalnym wpływie realnym	**B_2** społeczność dążąca do współpracy przy normalnym wpływie realnym	**C_2** społeczność dążąca do wycofania przy normalnym wpływie realnym
słaby	**A_3** społeczność dążąca do dominacji przy słabym wpływie realnym	**B_3** społeczność dążąca do współpracy przy słabym wpływie realnym	**C_3** społeczność dążąca do wycofania przy słabym wpływie realnym

Źródło: Opracowanie własne.

Typ A. Społeczności buntownicze

W ramach typu społeczności buntowniczych (A) wydzielono:

Klasą A_1 - reprezentuje ona społeczność dążącą do dominacji nad władzami lokalnymi przy silnym wpływie realnym. Jest to społeczność lokalna, w której wpływ rzeczywisty na kierunek rozwoju gminy oceniany jest jako silny wyrażający się zdaniem - "mieszkańcy sami decydują o kierunkach rozwoju" i takież same są standardy wpływu, a więc wpływ oczekiwany. Mamy tu do czynienia z dwoma stanami: dochodzi do osiągnięcia satysfakcji mieszkańców ze stopnia wpływu na otoczenie (stan pozytywny), jednak standardy wpływu są zawyżone, co nie jest dobrym prognostykiem dla harmonijnego rozwoju gminy (stan negatywny).

Klasę A_2 - to społeczność, która dąży do dominacji przy normalnym wpływie realnym. Jest to wspólnota lokalna, w której wpływ na otoczenie, w tym przypadku na rozwój gminy, jest niższy od wpływu oczekiwanego - podobnie jak w przypadku pierwszym, zawyżonego. Mieszkańcy mogą czuć się nieusatysfakcjonowani z udziału w kierowaniu losami gminy.

Klasę A_3 - społeczność, która dąży do dominacji przy słabym wpływie realnym. Jest to społeczność, w której różnice między wpływem rzeczywistym - bardzo słabym, a oczekiwanym silnym (zawyżonym) są duże. Społeczność, której towarzyszy duża dyssatysfakcja z wpływu na kierunek rozwoju lokalnego.

Typ B. Społeczności stabilne

W ramach typu społeczności stabilnych (B) wydzielono:

Klasę B_1 - charakteryzuje społeczności dążące do współpracy przy silnym wpływie realnym. Jest klasą społeczności lokalnej, która ma nor-

malne standardy wpływu, jednak wpływ rzeczywisty oceniany jest jako silny Społeczność tą wyobrazić sobie można jako bardzo aktywną oddolnie, czy wręcz nadaktywną, nie dopuszczającą do działania władz lokalnych, jednak nie zadowoloną z tego stanu rzeczy i oczekującą bardziej aktywnego (partnerskiego) włączenia się władz lokalnych w sterowanie rozwojem lokalnym.

Klasą B_2 - jest społecznością cechującą się dążeniem do współpracy przy normalnym wpływie realnym. Jest to społeczność, w której występuje stan satysfakcji mieszkańców z wpływu na otoczenie oraz normalne społeczne standardy wpływu. Taką społeczność można nazwać mianem społeczności upodmiotowionej, aktywnie wpływającej na struktury lokalne, lecz nie wykraczającej poza prawne sposoby rozwiązywania kwestii spornych.

Klasą B_3 - to społeczność dążąca do współpracy przy słabym wpływie realnym, a zatem społeczność lokalna, która oczekuje, iż jej wpływ na otoczenie winien być istotny, ale nie dominujący, lecz w rzeczywistości ocenia swój udział jako słaby.

Typ C. Społeczności wycofujące się

W ramach typu społeczności wycofujących się (C) wyróżniono:

Klasę C_1 - to społeczność dążącą do wycofania się przy silnym wpływie realnym, a więc społeczność, w której silny wpływ rzeczywisty towarzyszy zaniżonym standardom wpływu. Wydaje się, że typ ten w rzeczywistości będzie występować wyjątkowo rzadko lub wręcz wcale. Trudno bowiem wyobrazić sobie społeczność silnie wpływającą na rozwój gminy, która równocześnie nie chciałaby mieć takiego wpływu.

Klasą C2 - reprezentuje społeczność dążąca do wycofania się przy normalnym wpływie realnym. Jest to społeczność, której wpływ rzeczywisty na otoczenie jest normalny, cechujący się współpracą z władzami lokalnymi, jednak standardy wpływu są zaniżone a społeczność lokalna oczekuje, iż władza samodzielnie powinna decydować.

Klasą C3 - to z kolei społeczność dążąca do wycofania się przy silnym wpływie realnym. Jest społecznością lokalną wycofującą się z wpływu na kierunek rozwoju gminy i posiadającą podobne standardy. Jest to, podobnie jak w przypadku klas A_1 i B_2, stan satysfakcji mieszkańców, gdyż następuje zgodność oczekiwań z realiami. Niestety stan ten nie wpływa stymulująco na samorządny rozwój gminy.

Wśród tych dziewięciu wydzielonych klas są trzy, które dotyczą mieszkańców osiągających poczucie satysfakcji z wpływu na kierunek rozwoju lokalnego (standardy wpływu pokrywają się z wpływem realnym). Chodzi tu o sytuacje w których:

1) mamy do czynienia z zawyżonymi standardami wpływu oraz spełnieniem oczekiwań, a wiec silnym wpływem realnym (A_1),
2) zarówno standardy wpływu społeczności, jak i wpływ realny są na normalnym poziomie (B2),

3) standardy wpływu mieszkańców są zaniżone oraz na podobnym poziomie kształtuje się wpływ realny (C_3) (por. tab. 3).

Tabela 3

Typy społeczności osiągających poczucie satysfakcji ze względu na realizację ich standardów wpływu

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	**A_1** społeczność dążąca do dominacji przy silnym wpływie realnym		
normalny		**B_2** społeczność dążąca do współpracy przy normalnym wpływie realnym	
słaby			**C_3** społeczność dążąca do wycofania przy słabym wpływie realnym

Źródło: Opracowanie własne.

Wyżej wymienione sytuacje opisują społeczności, które określić można jako realizujące się w życiu gminy (mając na uwadze psycho-społeczny aspekt zagadnienia). Członkowie takich społeczności mają satysfakcję, iż uczestniczą we wspólnocie lokalnej, która swoje oczekiwania związane z funkcjonowaniem w samorządnych strukturach jest w stanie realizować w codziennym życiu. Nie jest przy tym ważne czy oczekiwania te są zbyt wysokie, czy zbyt niskie, lecz ważne jest to, że mogą one być realizowane. Jednak z punktu widzenia stymulacji rozwoju lokalnego przez aktywizację społeczności lokalnej tylko typ drugi (B2), o normalnych standardach wpływu wydaje się być właściwy. W przypadku społeczności o zawyżonych oczekiwaniach w stosunku do rzeczywistości mamy do czynienia ze stanem (wspomnianym już wcześniej), w którym aktywna lub raczej zbyt aktywna (agresywna) społeczność lokalna dominuje nad władzą lokalną - formalnymi przywódcami wspólnoty oraz gospodarzami administrowanego terenu i uważa, że jest to stan oczywisty. Trudno wyobrazić sobie w takiej sytuacji planowy rozwój gminy stymulowany i prowadzony przez samorząd terytorialny. Podobnie jest w przypadku społeczności o zaniżonych standardach wpływu realizujących je w rzeczywistości, kiedy nie można mówić o rozwoju w pełni zadawalającym, zwłaszcza ze względu na stan wycofania się mieszkańców z udziału we współgospodarzeniu gminą. Dochodzi wówczas do sytuacji, w której władze lokalne dyktują i narzucają warunki działania, i choć mają na to przyzwolenie społeczne, nie można powiedzieć, iż jest to stan pożądany w przypadku rozwoju lokalnego przez aktywizację społeczności gminy (por. Parysek 1996).

3. SPOŁECZNE STANDARDY WPŁYWU ORAZ SATYSFAKCJA Z WPŁYWU NA KIERUNKI ROZWOJU GMINY W ŚWIETLE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Badania, których wyniki prezentowane są w tym miejscu przeprowadzono w latach 1995 - 96. Były one realizowane na 1228 osobowej próbie z terenu 8 następujących gmin Wielkopolski: Krobia (gmina miejsko-wiejska - woj. leszczyńskie), Kościan (gmina miejska - woj. leszczyńskie), Sieroszewice (gmina wiejska - woj. kaliskie), Zaniemyśl (gmina wiejska - woj. poznańskie), Kórnik (gmina miejsko-wiejska - woj. poznańskie), Kramsk (gmina wiejska - woj. konińskie), miasto Chodzież (gmina miejska - woj. pilskie), gmina Chodzież (gmina wiejska - woj. pilskie).

Dokonując oceny skorelowania wpływu rzeczywistego oraz standardów wpływu na kierunek rozwoju lokalnego warto zauważyć, iż w większości przypadków badanych gmin dominująca jest znacznie (Kościan, miasto Chodzież, Kramsk, Krobia) lub nieznacznie (Zaniemyśl, Kórnik, gmina wiejska Chodzież) kategoria społeczności dążącej do współpracy przy słabym wpływie realnym (typ społeczności stabilnych ze względu na społeczne standardy wpływu) (por. tab. 4). W tych przypadkach mieszkańcy wyrażają wolę i chęć współpracy z władzą lokalną w dziedzinie rozwoju lokalnego, jednak wpływ rzeczywisty oceniają jako zaniżony. Jest to sytuacja, w której części respondentów towarzyszy poczucie dys satysfakcji z posiadanego wpływu. Należy zwrócić uwagę, że oczekiwania mieszkańców w tej kwestii nie są ani zawyżone, ani zaniżone. Tak więc można stwierdzić, że badane społeczności mają właściwe wyobrażenie swojej roli i miejsca w samorządzie terytorialnym, lecz ich wyobrażenia nie są w pełni realizowane.

Drugą, występującą w badanych gminach, klasą jest społeczność dążąca do współpracy przy normalnym wpływie realnym. Niestety klasa ta występuje w większości wypadków równocześnie z klasą społeczności stabilnych przy słabym wpływie realnym i jest przez nią zdominowana (przypadek opisany powyżej). Tylko w jednym wypadku (gmina Sieroszewice) jest to społeczność prawie w pełni usatysfakcjonowana ze swoich możliwości wpływu oraz, co równie ważne, określająca swoje oczekiwania na normalnym poziomie. Mieszkańcy tej gminy chcą wpływać na losy swojego środowiska życia w sposób normalny oraz uważają, że wpływają w tym stopniu. Ich postawa przejawia się w poglądzie, iż "obywatele wraz z władzą lokalną wspólnie decydują o kierunkach rozwoju lokalnego". .

Wśród trzech klas opisujących społeczności lokalne osiągające poczucie satysfakcji z wpływu na kierunki rozwoju nie występują klasy społeczności wycofujących się, realnie pasywnych oraz buntowniczych ze względu na standardy wpływu, w rzeczywistości nadaktywnych.

W czterech przypadkach (miasto Chodzież, miasto Kościan, Krobia, Kramsk) mamy do czynienia ze społecznością, w której panuje pogląd, iż mieszkańcy mają słaby wpływ na kierunek rozwoju, choć uważają, że powinni mieć wpływ silny (zawyżone społeczne standardy wpływu). Tę grupę społeczności lokalnej można sklasyfikować jako społeczność dążącą do dominacji przy słabym wpływie realnym (typ społeczności buntowni-

Tabela 4

Macierz korelacji społecznych standardów wpływu na kierunek rozwoju lokalnego i rzeczywistego poziomu wpływu, w badanych gminach [%]

ZANIEMYŚL

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	1,3	3,1	0,6
normalny	3,1	40,6	0,6
słaby	3,8	46,9	0,0

KÓRNIK

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	3,8	1,9	0,6
normalny	6,9	38,1	1,3
słaby	5,6	40,0	1,9

SIEROSZEWICE

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	1,3	1,3	0,0
normalny	4,4	84,4	0,0
słaby	0,8	5,0	3,1

KOŚCIAN

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	0,6	0,6	0,6
normalny	5,0	33,2	0,6
słaby	8,3	50,8	0,6

Gmina CHODZIEŻ

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	2,0	2,7	0,0
normalny	2,0	43,3	0,0
słaby	1,3	46,7	2,0

Miasto CHODZIEŻ

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	0,7	2,3	0,0
normalny	4,0	29,7	2,3
słaby	12,0	46,7	2,3

KROBIA

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	0,0	2,5	0,0
normalny	6,9	33,1	0,6
słaby	13,8	41,9	1,3

KRAMSK

Wpływ oczekiwany / Wpływ rzeczywisty	Poziom wpływu		
	silny	normalny	słaby
silny	1,9	0,6	0,0
normalny	3,8	15,0	2,5
słaby	16,9	58,8	1,9

Źródło: badania własne.

czych ze względu na posiadane społeczne standardy wpływu). Również w tym przypadku mamy do czynienia z dyssatysfakcją mieszkańców.

Zestawiając wyniki otrzymane w ośmiu badanych gminach zauważyć również można, iż klasy społeczności wycofujących się (rozpatrywane ze względu na ich standardy wpływu) z wpływu na kierunki rozwoju gminy nie są wcale reprezentowane lub reprezentowane są bardzo rzadko. Tak więc wśród rozpatrywanych społeczności nie ma takiej, która oczekiwałaby od władz lokalnych, aby władze te samodzielnie kierowały losem gminy i nie oczekiwała swojego udziału w tym zakresie. Podobnie ma się sytuacja w zakresie silnego wpływu rzeczywistego społeczności lokalnych na kierunki rozwoju. W tym przypadku również liczba wskazań na społeczność nadaktywną jest znikomo mała lub nie ma takich ocen w ogóle.

4. ZAKOŃCZENIE

Porównując standardy wpływu oraz wpływ rzeczywisty społeczności lokalnych na rozwój gminy w badanych jednostkach, w kontekście wcześniej dokonanej klasyfikacji, można wskazać na dwie kategorie społeczności występujące empirycznie częściej od innych. W siedmiu przypadkach mieszkańców badanych gmin zaklasyfikować można do typu społeczności dążącej do współpracy przy słabym wpływie realnym. Są to społeczności w których duża grupa badanych (w 4 gminach różnica znaczna) chciałaby współpracować z władzami lokalnymi, lecz nie może realizować tych oczekiwań w rzeczywistości. Są to więc społeczności, w których większość badanych przeżywa dyssatysfakcję w obszarze swojego wpływu na otoczenie. W jednym przypadku mamy do czynienia ze społecznością w pełni usatysfakcjonowaną w zakresie nas interesującym.

Podsumowując wyniki prowadzonych badań, stwierdzić należy, iż najwłaściwszą i najbardziej pożądaną klasą społeczności lokalnej, z punktu widzenia jej wpływu na rozwój gminy, a zarazem ze względu na jej samopoczucie, jest klasa mieszcząca się w typie społeczności stabilnych ze względu na społeczne standardy wpływu oraz o normalnym wpływie realnym. Aby doprowadzić w rzeczywistości do takiego stanu rzeczy wydaje się być ważne spełnienie dwóch postulatów:

1) należy nauczyć mieszkańców gminy "normalnych" standardów wpływu, opierających się na współpracy z władzami lokalnymi czyli zaktywizować społeczność lokalną, wspierać powstawanie organizacji formalnych na terenie gminy, uzupełniających funkcjonowanie samorządów terytorialnych oraz nakłaniać mieszkańców do uczestnictwa w tych strukturach.
2) należy dopilnować, aby wyuczone standardy wpływu były realizowane w rzeczywistości. W tym przypadku władze lokalne zadbać powinny, aby posiadane przez mieszkańców właściwe standardy nie zostały zachwiane i aby mieszkańcy ci mogli wspierać samorząd terytorialny w gospodarzeniu gminą na zasadzie partnerskiej współpracy.

Przedstawiona w opracowaniu klasyfikacja wydzielająca dziewięć klas społeczności lokalnych ze względu na posiadane standardy wpływu i wpływ

rzeczywisty oraz wynikające z tego poczucie satysfakcji - dys satysfakcji ułatwia poznanie i określenie badanych społeczności lokalnych, a co za tym idzie realizację dwóch wspomnianych postulatów.

W świetle przytoczonych wyżej wyników głównym problemem stojącym przed władzą lokalną, a który należy rozwiązać w większości badanych gmin, jest sprostanie oczekiwaniom społecznym, które nie są, jak się powszechnie uważa, zawyżone.

BIBLIOGRAFIA

Daniecki W., 1987, *Funkcjonowanie kierownika, percepcja systemu zarządzania przez pracowników a ich poczucie podmiotowości. Studia psychologiczne, t.* XXV/2, s. 137 - 155, Warszawa.

Parysek J. J., 1980, *Analiza skupień jako metoda klasyfikacji w geografii,* w: *Metody taksonomiczne w geografii,* red. Z. Chojnicki. PWN, s. 87 - 101, Warszawa-Poznań.

Parysek J. J., 1996, *Gospodarka lokalna w warunkach wolnego rynku i samorządowych struktur społecznych,* w: *Rozwój lokalny i lokalna gospodarka przestrzenna,* red. J. J. Parysek. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, s. 31 - 46, Poznań.

Reykowski J., 1989, *Podmiotowość - szkic problematyki,* w: *Podmiotowość: możliwość - rzeczywistość - konieczność,* red. P. Buczkowski, R. Cichocki. Wyd. NAKOM, s. 199 - 212, Poznań.

Sztompka R, 1989, *Socjologiczna teoria podmiotowości,* w: *Podmiotowość: możliwość - rzeczywistość - konieczność,* red. P. Buczkowski, R. Cichocki. Wyd. NAKOM, s. 11 - 28, Poznań.

IMPACT OF LOCAL SOCIETIES ON THE GENERAL COURSE OF SOCIAL AND ECONOMIC GROWTH

S u m m a r y

The question of influence standards in relation of an individual to his surrounding and that on the level of satisfaction resulting out of realizing these standards happens to be quite often discussed in different works, as well of psychological as of sociological concern. These notions are important components of theories on subjectivization of individuals or social groups. The theories enjoy much interest and are very popular now, particularly against the background of recent transformations in Poland.

The presented classification divides local societies into nine classes considering their virtual influence standards against the influence realized and, further, considering the resulted satisfaction-dissatisfaction impression - what makes it easier to meet and to determine the researched local societies. The above involves facilities in realizing two following postulates:

a) teaching the communes inhabitants of normal influence standards;

b) looking after the learned standards be realized.

The classification is completed with the results of on spot research held in 1995-1996 in the Poznań region.